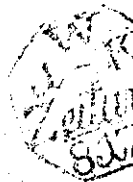

MAGYAR KURIR

Indult Bétsből, Pénteken Junius' 20-dik napján, 1817-dik esztendőben.

Déli Amerika.

Chili. — Itt kövélkezik bővebben a' Generális *San Martin'* levele Chilinek meghódoltatásáról a' *La Platai* egygyesült Státusok' Főigazgatójához *Püeyrredonhoz*: —“

...*Fő hadiszállás Santiago, Febr. 22-dikén 1817-ben.* Azon szerentsés történeteknek sokasága; mellyek táborozásunknak kezdelétől fogva egymást nyomban követték, egész máig nem engedte, hogy környüállásos tudósítást küldhessenek Excellenciádhoz. Az armáda Japuaris' 28-dikán öszszegyülekezvén a' *Potosi* úton jórendel *Marienthalhoz* érkezett, a' hol megtettem, arra való rendeléseimét, hogy magamat a' *Cordillerák* négy passusának megvehetése's megöltalmazhatása eránt bátorságossá tévén, mind azokat az akadályokat elhárithassam, mellyeket az ellenség ezen szoros passusokon előmbé tehetne. Két tsapatokat formáltam. Egygyiknek vezérlését, a' molly két *Vadász Battalionokból* és két *Grenadiros Lorras Svadronokból*, 's öt tsatamezei ágyukból állott, *Brigadéros Solerre*, a' másikat, melly hasonlóképpen két *Battalionokból*, 's két *Svadronokból*, és két hasonló ágyúkból állott *Generálmájer O-Higgins* vezérelte. Ezen utólsónál a' *Svadronokat* *Oberster Zapiola* vezérelte. Ezen két tsapatok az előre menő tsapatot letélt. Ezek után kövélkezett az *Aguzók* vezére a' maga katonáival és dölgosáival, 's *Indzinör Májer* Ardos 2000 emberek-

kel, kire azt biztam, hogy hal szárnyunk mellett előre nyomulván, a' *Vallehermosó* nevü erdön által mennyen, 's azután a' *Cinego* nevü passusra rontson, onnet az ott vigyázaton álló ellenséges tsapot kergesse-el, a' hértzen mennyen által, 's minekutánna elképpen a' *Pinquens Cordilleridit* a' hátamegét hagyta, *Achapulá*hoz nyomuljon elő 's az ellenséget innét is elkergetvén, a' séreget, melytől ol vált vala; *Putandónál* várja-be 's magát ahoz ismét tsatolja hozzá. *Februarius' 5-dikén* oly tudósítást kaptam, hogy a' nevezett *Indzinör Májer* 4-dikben *Achapulá*shoz megérkezvén a' *San Felipei* *Spanyol Kommandáns*, ellens 100 emberrel 's egy tsoport nemzeti katonasággal kijött, hogy őtet megtámadja, de visszaveretett, melly után a' *Spanyolok* a' következett napon *Putandót*, és *San Filepét*, hagásiájolnak egy részével oda hagyván, ellávoztak. *Gen. Soler* a' maga tsapatjával sebesen előnyomult; *Febr. 6-dikán* már az egész előlmenő tsapat öszszetsatolódva állott *Putandónál*. Ezt nyomban kövütte *San Antonio* nevü kis városnak elfoglaltatása. *Febr. 6-dikán* feles segítséget kapván az ellenség által jött az *Aconcagua* patakán, 's magát az *Adjutáns Nechochea* tsapatjánál, a' ki 80 lovasokkal egy halmon strázsált, 400 lovasokkal, 300 gyalogokkal és két ágyúkkal megmútatta. *De Nechochea* nem ijedett-meg. Egygyik tisztjének megparanitsolta, hogy a' távolabb álló vigyázó tsoportal rohanjon az ellenség sorára, 's a'

tüzeléshez fogni meg nem engedte, még kevés népe az ellenséggel szembe nem szállott, midőn arra hirtelen reá tsapván 30-tzat öszsze vágdált, 's 4-gyet elfogott közzüle; a' többit üzőbe vévén a' *Colmas* nevű halmokig kergette, a' hol a' futó lovaság a' gyalogok' oltalmazása alá vette magát. Hasonló szerentsével előre nyomúlt Oberster *Las Heras* egy Batalionnal, 30 Grenadirosokkal 's két ágyuval az Uspalati úton. Hasonló-szerentsével foglalta el *Major Martinez* az ellenségnek egy harmadik szoros tanyáját, mellyet 166 emberek oltalmaztak a' Cordilleráknak egy más passusán. Itt 4-óráig tartott a' heves verékedés bajonéttal, 's 47-emberek estek hozzánk fogságra. Ezen seregnek 8-dikban *Santa Rosához* megérkezni, 's magát a' mi *San Felipéhez* elő nyomúlt tsapatunkal egygyesíteni kellett. A' dolog úgy történt, mint én elrendeltem vala. Végezetre 9-dikben *Chucabutonál* gyűjtötte külömbkülömb hátranyomatott tsoportjait öszsze az ellenség: melyhez képpent meghatároztam, hogy oda, melly már a' fő város' szomszédságában vala, lehető sietséggel előnyomúljak, 's az ellenséges armádat, akár hol 's akár mikor találom, ambár az én nagy-szerű ágyuim még el nem érkezhettek vala, meglámodjam. A' hidat az *Aconcagnán*, mellyet az ellenség a' maga háta megett elszagatott vala, 9-dikben reggel megsínáltattam, 's Kommandáns *Molient* egy tsapattal a' *Chucabucoi* halmokhoz rendeltem, hogy az ellenség' mozdulásaira figyelmezzzen. Ide egy szoros passusra lehet közelíteni. Ennek torka előtt rendeltem vala külömbkülömb tsapatainknak öszszegyülekezését. Itt már az ellenségnek minden készületeiből észre lehetett venni, hogy ezen halmokat, mellyeket megerősített vala, nem akarja elhagyni. A' mi széleső vigyázóink Febr. 10-dik és 11-dik napjain szünetlenül járkáltak előre az ellenség' sántzai felé, 's azokhoz egy

puskalövésnyire közelítvén, az ellenséges vezérek' planuinának kitanulásán iparkodtak, az ő fekvésekről egy kis rajzolatot készítettek, mellyel megegygyezőleg én a' magam'rendeléseimet úgy intéztemel, hogy az ellenséget a' következő napon (Febr. 12-dikén) reggel meglámódhassam. Megparantsoltam, hogy Gen. *Soler* a' mi jobb szárnyunkrol 1 Vadász Batalionnal, 1 Grenadéros és 1 Stützos Kompániával, az Oberster *Martinez*' vezérlete alatt, 's 7 ágyukkal, az én kíséző tsapatommal, 's a' Lovas Grenadirosoknak egy Svadronnyával az ellenségnek bal szárnyára ütvén ez kerülje meg; míg az alatt Gen. *O-Higgins* a' bal szárnyunkrol, 2 Batalionokkal 3 Svadronokkal, és 2 ágyukkal, az ellenség' sorát szemközt fogná meglámodni. Első sebes mozdulásaink azt okozták, hogy az ellenség a' maga' *Chucabucóban* lévő egész erejét ily hamarsággal öszsze nem szerkeztethetvén, a' maga előbbeni állását a' halmokon elhagyta, minthogy nem volt elegendő ereje egygyütt, hogy minket az azokra való felmenetelben meglátolhasson. Már most tehát újabb rendelésekre vala szükségünk. Az ellenséges gyalogságnak egy valami 4 mértföldnyi hosszúságú térségen kellett elmenni. Ezt ugyan meglehetősen számú lovaság fedezte: de minket már meglamított vala a' tapasztalás arra, hogy a' mi Lovas Grenadirosainknak egy Svadronnya elégséges volna arra, hogy ezen ellenséges Lovaságot elszakaszsa 's elszéleszsze. Az állásunk is már most nagyon jó vala. Most már könnyű lett volna Gen. *O-Higginsnek* az ellenség' tsatázó rendjére előlről, Gen. *Solernek* pestlig oldalfélt reá ütni, ha kedve találna jöni arra, hogy vüllünk ezen térségen még egyszer szembe szálljon. Ehezképpent lettem meg rendeléseimet. Oberster *Zapiolának* megparantsoltam, hogy az ellenséget nyomban követvén mihelyest beéri, tsapjon reá. Generális *Soler* oldalfélt nyomulván előre,

egy hegyet; melly mellett az ellenségnek el kellett menni, ennek észrevétele nélkül elfoglalt. Már itt hathatósan és nagy állhatatossággal viselte magát az ellenség. Rettenő tüzelés kezdődött mind két részről. Egy egész óráig védelmezték nagy állhatatossággal magokat a Spanyolok: hanem az is igaz, hogy ezen a ponton találtatott az ő armádájoknak virága, egy valami 1500 emberekből álló gyalog tsapat; 's meglehetősen lövesség által is fedeztetett. De tsakugyan elközlegetett végre az utolsó szempillartat. Generális *O-Higgins* az alatta lévő két Batalionokból két; szoros rendbeállított tsapatot formált; 's így vitte őket bajonéttal az ellenség bal szárnyának; midőn ugyan akkor Oberster *Zapiola* a maga három Svadronnyával annak jobb szárnyát tsapta meg. Az egész ellenséges gyalogság elszélesztetett és semmivé tétetett; a vérfertő ugyan rettenetes, de ám a győzelem is fényes és nagy következtésű vala. További iparkodásunknak tárgya már ezen időponton túl tsak az ellenség kergettetése vala, a melly egészen szélyelverettetve futott mindénfelé. Kommandáns *Necochea* a 4-dik Svadronnal, 's az engem kísérő tsoportal, a futó ellenség jobb szárnyára tsaprán rettenő vérontást lett ott. Az ellenséges gyalogság mind oda lett; 600 fogoly közemberek, 32 fogoly tiszték, kik között nagy ranguak is találtatnak, hasonló vagy még nagyobb számú megölötett emberek, az egész Artilleria minden készületeivel, és sok egyéb hadi készületek valának, a *Chiloei* Regiment zászlóival egyetemben, ezen diúsóséges napnak gyümöltsei, reánk nézve. De sokkal fontosabbak valának mind ezeknél ennek következtésői. *Marco del Pont* még azon éjjel oda hagyta a fő várost leg-nagyobb ijedség és zürzavarok között, 's a maga szánakozásraméltó sercegeivel *Vasparaiso* felé vette útját; egész artilleriáját hátra hagyta a *Prado* olda-

lán; útjában beérték, egy *Aldado* nevű vakmerő-bátor Kapitányunk 's egy *Alvarez* nevű nagy Patriótánk, egy kiküldetett Grenadéros Lovastsapattal, 's mindenestül fogva elfogták. Holnap meg fognak velle érkezni ide a fő városba. Ezt a sok szerentsét mind, tisztjeink 's egyéb katonáink jó fenytéktartásának 's állhatatosságának köszönhetjük, a melly katonai virtusok mind méltók lehetnek az Excellentziád figyelmettségére. A Gen. *Soler* és *O-Higgins* segedelmek nélkül bajosan lehettek volna ezen sok próbatételeink ily szerentsések. Nékiek én, valamint Stábomnál lévő Oberster *Beruti*nak is, ki a tsatázásban mindenütt vélem volt, 's parantsolatimat kiadta, legnagyobb köszönettel tartozom. Az Oberster *Quintana*, 's az *Alvarez*, *Arceas*, *Escalada*, és *O-Brien* Adjutánsaim magokviseleteikkel is, igen nagyon meg vagyok elégedve. A több érdemes tisztjeinket most nem nevezhetem meg, mert még nem érkeztek meg a röllok szőlő tudósítások, de majd idővel mindeniket meg fogom érdeme szerént nevezni. Egy pár szóval most tsak azt írhatom, hogy a patriotismus' ekhőja, egyszerre megtsendült minden vidékeinken, 's az *Andesek* armádája így kiálthat-fél igaz jussal: Huszonégy napok alatt ezen táborozást elvégeztük, a világon lévő legmagosabb hegyeken által jöttünk, a tyrannismust kiirtottuk, 's *Chilinek* a szabadságot megszereltük. Isten tartsa meg Excellentziádat! —
„*Jose de San Martin*.”

Azt jegyzik meg a *Londoni* újságlevelek, hogy ezt a *San Martin* 24 napokig tartott táborozását, mellyek alatt ő a *Cordilleras* hegyeken által ment, a legvakmerőbb hadi próbatételek közé lehet számítani, mellyet tsak abból eléggé képzelní lehet, hogy az ágyuknak a meredkségeken való állalvontattatása közben 1200 igavonó lovak hullottak el. —

Hogy *San Martin* Paraguay születés, már irtuk: *O. Higgins* pedig, akit *San Martin* ezen tudósításban dítsér, *Chilibéli* Patrióta.

Egy Buenos-Ayresi kereskedő így ír egy Londoni kereskedő barátjához: — „Az urak nem olt nélkül örvendenek a mi fegyvereink sérentségének, mert mi az urak kereskedésének Agensei vagyunk. Nagy Britannia jól tselekszik, ha a mi belső dolgainkha nem avatja magát, mert az új kereskedési szabadságból több nyereséget fog venni, mint a régi tilalmazó systemától vett. Alig lehet lerajzolni, hogy mint seclevenitette *Chilinek* meghódoltatása a Buenos-Ayresi kereskedést. Buenos-Ayres csak még most, minekutánna *Chilit* elfoglalhatta, kezdi a maga függetlenségét valóban megfundáltatva lenni tartani. Azonkívül, hogy a *Santjagó* kassának elfoglalása 's a Spanyol Royálistáktól seivett hadi adók által 2 millió Pias-terekre szert tett: ágyut 's egyéb fegyvert is talált ott eleget. Ezért kezdi már most a *Peruba* való beütésen jártatni az eszit, melyre *Chiliből* is 12 ezer embereket akar fordítani. Az Európából Északi Amérikába 's onnét ide jött Frantziai szeptek helyet fognak ezen seregnél találni. Mint hallatik a Spanyol Királyi seregek, mellyek eddig Saltánál tenyáztak, 's onnét *Kordovához* előnyomulni akartak, vissza fogják *Cuscóhoz* vagy *La Pázhoz* vonni magokat, 's ilyenképpen a *Potosi* gazdag kereskedés 's arany bányák is a *La Platai* insurgensek kezire fognának jutni.

Brasilia: — A Párisi újságok valami levelet tettek közönséges, melly mint ök erőssilik *Bahióból*, egy ottlakó Frantzia kereskedőtől küldetett *Nantesbe* egy barátjához, melyben igen romános szinbe öltöztetve adattatnak elő az olt Már-
tzius' 20-dikától fogva 30-dikáig történt dolgok: Beszéli az író: hogy a *Pernambukói* támadásnak első híre Már-
tzius' 20-

dikén érkezett meg oda *Bahióba*; hogy a Bahiai Kormányozó legnagyobb buzgósággal elküvetett minden utakat módóval annak megakadályoztatására; hogy a támadás tüze oda is behaphasson; hogy Már-
tzius' 22-dikén egy Barát érkezett meg oda egy tsajkán, Kristuskereszttel, lüvel egy Generális 's még vagy két más gyanus személyek; és nagy számú lázasztó proklamátziók is találtattak; 's hogy a Barát azonnal megfogattatván 29-ikden agyon lövetett, a társai pedig egy Klastromba futottak-be. A Barát nagy alhatatosságot mutatott a megölettetéskor; két líjai, lak az Országloszéknek önként állal adtak magokat, kinyerték, hogy az apjokat a vesztőhelyre kikísérhessék. A Bahiai Kormányozó két Regimenteket küldött el *Sergipébe*, a magát ott is hasonlóképpen mütogató támadásnak megszabolásására. *Bahióban* 60 személyek tétötlet fogságra, sok Szeretsnek megölettettek; sokak megkorbátsoltattak, 's minden hájójukat, mellyek a kikötőhelyben találtattak, letartóztattak, 's több effélék. — De meg lehet jegyezni, hogy a Párisi *Journal-des-Debats*, ezt az egész levelet költeménynek gondolja lenni.

Egy Londonban lakó Brasiliánus fiú azt erőssiti, egy Londoni közönséges levélben, hogy a *Pernambukói* támadás sem nem az adózás terhes volta, mert e *Brasiliában* teljességgel nem terbes, sem nem a katonái *Conscriptio*, 's annyival keresebbé a katonák zsoldjának késedelmes fizettetése, mint mind ezek a *Londoni Kurirban* erőssítottak: hanem az a függetlenségre való vágyodás lelke okozta, a melly egész Amérikára kiterjesztette magát. *Martinezről*, a revoluziónak főbb garjesztőjéről azt mondja ez a Brasiliái fiú, hogy igaz hogy a próbatételekre elég alkalmas ember, ha nem azzal, a mit talentumnak neveznek, nem sokkal ditselkedhetik.

Spanyol Ország.

A' Finantziái új Minister a' Státus' szükségein való segíthetés végett egy új Finantzplánomot akar behozni, sőt mint mondják már meg is nyerte rea a' Király helybehagyását, a' melly szerint ennek utána a' Nemesség és Papság is alája vettetne az ingatlan jöszagoktól való adószétetésnek. A' legnagyobb papi *prebendát* 20,000 Réalokra akarja határozni. Az Ersekek' és Püspökök' jövedelmeiknek felét a' Státusnak akarja adatni. A' leg- gazdagabb négy Szerzeteket, u. m. a' Bernhardinusokat, Benedictinusokat, Hieronymitákat, és Basilitákat, ha nem egészen is, legalább nagy részint sekularizáltatni, a' belső vámokat eltöröltetni, s eszzerént a' Biskópja', s más tartományok' privilegiumait is elvételni akarja. E' nagy munka s ez által nagy számadást vett a' Minister magára: de reménylik: hogy a' Spanyol Nemesség és Papság, mellyék már különben is nagy áldozatokat tettek a' Státus' javára, ebben is engedni fognak. Ez a' plánum a' Spanyolország megtartatására való egy eszköznek tartatik lenni. A' Státus' papirosainak betsit előré is jóval felemelte. — Hanem azt írja egy későbbi levelében *Párisban* a' Constitutionel, hogy tsakugyan sok akadályokat talált ez a' Finantzplánum is a' Nemesi s Papi Rend' és a' különös privilegiumokkal bíró tartományok' részéről, mellyek miatt ismét tsökkenni kezdett a' Státus' papirosainak betse.

Nagy Britannia.

Eleintén a' Londoni Polgári nagy tanács, s azután ennek példájára a' voksoló jussal bíró polgárok is gyűlést tartván, mind ketten kérelmeket határoztak a' Parlamentumnak mind két házához, hogy a' *Habeas Corpus Aktának* további fel-függesztődése ellen protestáljanak.

A' *Tunisi* prédáló hajóknak a' Kaná-lison lett megjelenéssék arra indította az Angliai *Assecurans* (hátorságosító) társa-

ságokat, hogy a' Hanseaticai s egyéb Észak-i Német országai hajókat ne asscurálják. Hogy ez a' környülállás, tudatillik a' prédáló hajóknak ezen tengeren való megjelenése, az Északi Német tartományok' kereskedését terhesíti, vagy tsaknem egészen meggátolja, ez ugyan akár kinék egyszerre szembe tünhet: hanem ebből azt hozni-ki, hogy az Angliai Ország-lószek eppen erre nézve, tudatillik a' mások' hajózásának ezen tengeren való gátoltatására s következéskepven a' magának ebből követhető nyereségére nézve szenvedné-még, vagy nézné-el az újai között, a' rágadozó hajóknak ezen tengeren való köválygását, már e' nem jó követhetetés lenne; pedig vagynak a' kik így gondolkoznak: hanem mások, a' kik jobban tudósittatva vagynak a' dologfelől, oly reménsséggel biztatják magokat, hogy *Nagy Britannia*, melly a' régiebb időkben, pedig a' mikor az ő tengeren való fő uraságának még ellene mondottak, oly nagyon vigyázott arra, hogy az ő tulajdoni jussát meg ne sértsék, most bizonyal meg nem fogja szenvedni, hogy a' tengeri tolvajok az ő kikötőhelyei körül az idegeneknek alkalmatlankodjanak.

Londonban Május' 18-dikán fényes ebéddel innepelték (mint ők nevezik) a' nagy Pitt' születése napjának emlékeztét. Jelen voltak a' Lord *Cancellarius*, Lord *Liverpool*, Lord *Harromby*, Lord *Westmoreland*, a' *Landaffy* Püspök, és sok más nagy Urak. Hanem, a' mi megjegyzésre méltó, sem Lord *Castlereagh* sem *Canning* nem jelentek-meg, tsak azért, minthogy tudták, hogy a' pohárköszönések között ez is ott fog lenni: *Éljen a' protestánsok Felsőbbsége!* — Ők ezt a' magok principiumával, mellyet nem régen a' Parlamentumban a' Catholicusoknak a' Protestánsokkal való telyes egyformaságba lejendő helyhezétődéssék-re nézve kinyilatkoztatattak, ellenkezni gondolják, s azért nem mentek-el az említett

vendégségbe. — De hát, ezt kérdehetné valaki, hogy tudhatták meg ők előre, hogy mi sorsa pohárköszönések fognak lenni? melyre a' felelet ez, hogy Londonban olyan szokás van, hogy mikor valami efféle közönséges vendégségek tartattatnak, a' pohárköszönéseket előre megkészíteni, laistromba írni, 's a' főbb vendégekhez, 's kiváltképpen a' Ministerekhez elküldeni szokták, kétségkívül azért, hogy ha valamelyik olyant lát azok között, a' melly őket érdekelhetné, elmaradhassanak a' vendégségből.

Nevezetes gonoszszágnak kitanulásában fárodozik most a' Londoni politzia. Május 10-dikén délelőtt 10 óratájban egy útzán egy ház mellett elmenő emberek efféle kiáltozást hallottak ki! *gyilkosok! gyilkosok!* A' kiáltás abból az emeletből hallatott, melyben valami *Neale* nevű úr lakott. Nem sok minúták múlva egy ablak felnyílván így szollalt ki onnét egy szánakozást érdemlő tekintetű aszszonyember keserves és alig halható hangon: *Ah, mentsetek meg, a' gondviselőm, éhelt őt meg.* Egy *Blake* nevű ember, ki a' többek közt ezen szókat hallotta, jelentést tett a' politziánál, a' melly azonnal elküldött egy tisztet a' dolog megvizsgálására; de a' ki a' házhoz az öszszeszaladott sokaság miatt már nem is közelíthetett. *Neale* azonközben 's a' Biztosa, a' hátulsó ajtón utat veszteni iparkodtak: de a' nép reájok esmervén, a' házhoz nem hotsátotta ki őket. Az alatt módot kaptak több politziai tisztet a' házba való bemenetelre, kik egy szobában szörnyű elborzadással szemlétek egy alig 27 esztendő, köntös helyet egy pokrotzba takargózkodott aszszonyzemélyt tsak nem félholtan egy régi rongyos ágyan elnyúlva heverni. Alig mondhatta ki ezen szó-

kat: ne kinozzatok többet! A' szerentsé- lent betegek' házába, *Nealét* pedig fogházba vitték. — Mi fog a' politziai vizsgálódásokból kijöni, nem tudhatni. *Nealét*, mikor a' politzia egy szekeren elvitette, tsakhogy meg nem kövezte a' nép.

Utolsó Jegyzések.

Leopoldina ö Csász. Fő Hertzegaszszonyosa, *Metternich* külső dolgokra ügyelő és Conferentziális Minister ö Hertzegségétől kísértetvén, e' hónap' 3-dikán szerentsésen megérkezett *Florenziába*.

Az Északi Amerikai legújabb levelek szerént a' *Pernambukói* támadást illető tudósítások oda is megérkeztek, 's többire megegyeznek azokkal, mellyeket mi Európában ugyan arról vettünk, ide járulván továbbá, hogy a' *Pernambukói* revölütziós Országlöszék öt Direktorokból áll, kik közzül egygyik az igazságtelre, második a' hereskedésre, harmadik a' mezei munkára, negyedik a' hadakozásra, ötödik a' papi dolgokra tartozik ügyelni. Mind ezek ily titulust adtak magoknak: *Patriota Kormányozók*. Az Északi Amerikai Egygyesült Státusok' Országlöszékének is megjelentették, hogy függetlenné lettek, mint az Angliainak; 's kikérték barátságát.

Ugyantsak ezen Északi Amerikai levelekszerént Napkeleti Floridában *S. Augustin* városában egy új Spanyol Kormányozót vártak *Havannából*; kinek telyes hatalma van a' Spanyol Országlöszéktől arra, hogy *Napkeleti Floridát* az Északi Amerikai Szabad Státusoknak eladja, ha ennek azt megvásárolni kedve talál lenni. Mondják, hogy a' Spanyol országlöszék azért hajlandó ezen országnak eladására, hogy külömben is félti az insur-gensektől.

Száz forint huszas pénzért, adtak Váltó czédulában: —
Jun. 17-dikén 332½ — 18-dikán 332½ — 19-dikén 333 — forintot.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

A Pesti közönséges levelekben ezeket olvassuk:

Aradon. Már Apr. 12-dikén Galsán Tek. Edelspacher Sigmund Fő Biró Urnál mintegy 60 személyből álló megyebeli Nemesek összegyűlvén Jótévő Társaságot állítottak a szegények és éhezők gyámolítására. A járások-béli Fő és All-Szolga-Biró Urak munkássága hozzá járulván tsak hamar 10,000 forint összegyűlt. Nevelték ezen pénzt több Földes Uraságoknak szép adakozásaik, és azon kegyes gondolkodás, hogy a' czélnak előmozdítására Tek. Várad-i Torök Klára Asszonyoknak munkássága által a' nemes Rendből válalkozott több két nembéli személyek tsupán az Uraságoknak némelly theatromi Játékokat igen szerenetséren előadtak. — Hogy még fogatosabb legyen az Intézet Tek. Kováts János Vice Ispány Urnak eszközésére a' Járásokban különös Deputatiók rendeltettek. Így az elhagyatott nyomorultak számára 7 Ispitály állittatott, melyekbe már eddig számos ügyefogyottak befogadtattak. Ugyan is Aradon mintegy 107; Pankotán 63; Fauczon 18; Boros-Jenön 95; Buttyinban 86; Boros-Sebesen 115; Kis-Jenön 5; kiknek nemtsak táplálás; hanem orvosság is ingyen szolgáltatik. Ezen alkalmattal Boros-Jenön megkülömböztette magát T. Perétsenyi Nagy László Esküdt Urnak nemes lelkü Hitvese; mert nem tsak a' Rumford levesnek főzését az Országoknak rendelése szerint igazgatta; hanem a' hozzá megkívántatókkal is bőven adakozott.

Tudományos Dolgok.

A napokban jelent meg itt a' következő tizimű kis Munkátska Második Kiadása: *Lúdas Matyi, egy eredeti magyar rege, négy levonásban.* Szerzette F. M. Debreczenben. A' jelenvaló kiadáson több és nevezetes jobbitások te-

tettek, maga a' Szerző által, a' mint az magának az Irónak ezen 2-dik Kiadás elébe tett rövid és elmés Előszójaból kitetszik, mellyet szoról szóra ide beiktatni méltónak tartunk:

A Szerző az Olvasókhöz.

Hajdani ütlekkel magyarázták a' mi Atyáink Hogy mi az alsó rendi törvénye? kinél az igazság? — A' ki erősebb volt, ugyan az kényére bitangolt. — A' lepótsékolt nép-dühös indulatja kanóttzal Adta jelét olykor bosszújának; de oroszlány Szíve kevésnek volt, hogy mint Matyi vissza pofozza A' mi goromba tsapást vett a' zabolatlan erőtől.

El múlt a' vad idő; ki van ennek szabva határa Szintügy mint annak Szent a' Törvény; s az Igazság Fejnyen hordja fejét, mert van bizodalma Hazánknak Bölts Fejedelmeiben. Bátran el eresztem azért én Döbrögi Mátyássát, mint medvét, mely vadonából Emberi kézre került, és már Gazdája dudáján Ugy illeg hülleg, hogy rajta akárki neveteth, Senki Ijának sem léven oka tőle, szepgni.

Bétsbe ugyan hírem nélkül szöke póre gatyábanu És bogjas fővel; most én teimbókbá kötözve Fürtjeit, és a' Kis Katzagánkat vetve nyakába, A' Korhelyt, fogadott Apjának vissza hotsátom.

Debreczenből Jan. 12-dikén 1817.

F. M.

A' mivel ezen Munkátska az Olvasó Publicum figyelmetességét különösen magára vonhatja, e' kettő, v. m. a' kiadás tsinosága, és az a' nemes tzél, a' mellyre a' belőle hegyülő pénz fordítottik. — A' kiadás tsinos volta szembetünő abból; hogy a' Rege nagy és új betűkkel s hibátlanul van nyomtatva, és azt minden Levonáshoz különösen készített szép, s a' levonás legfőbb momentumát leabrázoló négy Rajzolatáblákékesítik; a' borítékja pedig a' legújabb izlést igazán megkedveltetheti; s egyszersmind a' falmetzésben tett nagy előmenetelnek jeles bizonyága. A' nyomtatvány ára belé van nyomtatva, melly bekötte 36 kr.

A' mi a' nemes tzélt illeti, mellyre a' kiadás elszánva vagyon, erre legjobbnak tartjuk a' benné lévő Híradást kitenünk, melly szoról szóra ekként van:

Híradás.

Szombathely Püsp. várost, Vas Vár

megyében, a' múlt hónap 27. dikére éj-
jel, egy szélveszes időben támadt szeren-
tséllen tűz nagy részént elpusztította, 's
lakosainak egy részét szánakozásra méltó
állapotra juttatta, ugymint a' kik, hirte-
len elborítván éjjel a' tűz lakhelyeiket,
alighogy életüket is megmenthették. Ha-
souló szomorú sorsra jutottak keréssel az
előtt Kőrmend lakosai is, azon mezővá-
ros nagyobb részének elégése által, úgy
hogy azok a' szíves szánakozás mellett, a'
munkás emberszeretet. hathatós segedel-
mét mind azoktól reménylhetik; kiknek
a' segedelemnyújtásra módjok vagyon.

A' jelenvaló Munkátska kiadója is ki-
rányván a' két városhéli szerentséllenül járt
szegényebb lakosoknak segítséget nyújta-
ni; Minden ebből bejövö pénzt arra
szán, hogy az, a' két Város Magisztrá-
sa által azoknak némü némü felsegélésé-
re fordíttassék. Kéretnek tehát ezennel
a' Magyar Hazabéli érdemes és jószívü
Könyvárós. és Könyvkötő Urak, hogy ezt
minden haszonkeresés nélkül, legjobb
móddal terjeszteni, és abból a' szokott
Rohatot is illy szent végre elengedni ne
terhelteessenek.

A' kinek talám (ha ezt fel lehet ten-
ni) tettzésére nem lenne, hogy illyen mú-
lattató vig elmesfuttatás által akar a' Ki-
adó olyan tzel elérésére adózni, melly
inkább a' szánakozás, 's a' segítni kívá-
nás tárgya volna: annak megmutatására,
hogy ezen felvett módnak helybe nem ha-
gyása helyes okokon fundálódik; próbál-
jon valami komolyabb foglalatú Munká-
val kiállani, 's gyámolitást óhajtó ember-
társainak használni. — Külömben ha szin-
te Catói keménységgel vizsgálának is, meg
azon külfömbféle Múlattságokat, Bálókat,
Bálétokat, Conceriöket, 's a' t. mellyek
nagy városokban sokszor egyedül a' vég-
ből tartatnak, hogy azoknak jövedelmeik,
majd ez majd amaz névvel pövezendő sze-
gény Ugyefogyottak felsegélésükre for-

díttassanak; ez a' mód akkor is aligha leg
kedvezőbb itéletet nem nyerne.

Pesten, mint a' Titt. Kereskedő-Elöljáró
Urak kiadták, ilyen áron keltek a' *Medár-
dusi* vásárban a' hazabéli termékek: —

<i>Gyapjú.</i>	<i>Mázsája.</i>	<i>Forint.</i>
Egy nyírésü	— —	180—230
Megfinumított, Téli	—	140—180
— — nyári	—	60—100
Közönséges	—	60—100
Magyar Gyapjú	—	75—90

<i>Viasz. Méz.</i>	<i>Mázsája</i>	
Sárga Viasz	—	260—270
Fejér Méz	—	100—140

<i>Dohány.</i>	<i>Mázsája.</i>	
Dübrei	—	50—60
Szegedi	—	45—70
Debreczeni	—	42—50
Pétsi	—	45—55

<i>Siradék.</i>	<i>Mázsája.</i>	
Tehén vaj	—	170—190
Zsir:	—	170—180
Szalonna	—	115—120
Olvasztott Faggyú	—	90—100

<i>Pálinka.</i>	<i>Akója</i>	
Slivovicza:	—	40—80
Rozs Pálinka	—	70—80

<i>Bor.</i>	<i>Akója</i>	
Budai ó bor veres	—	60—160
— — ideji	—	18—20
fejér ó bor	—	60—100
— ideji	—	20—26
Mezőföldi	—	12—16

<i>Börök.</i>	<i>Párja.</i>	
Ökör bör	—	50—60
Tehén bör	—	35—40
Borjú bör	—	5—7
Ló bör	—	16—20
Juh bör	—	4—6

<i>Külömbkülömbfélék.</i>		
1. Mázsá Hamuzsir	—	28—35
— — Rencze olaj	—	70—80
— — Apatini kender	—	22—25
Önbats. 1 Kébel	—	15—18
Szavak 100 darab	—	48—50